

2011

मराठी (अनिवार्य)

105206

स्तर : उच्च माध्यमिक शालांत परीक्षा
प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप : पारंपरिक

एकूण गुण : 200
कालावधी : 3 तास

सूचना : (1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

(2) प्रश्नासमोरील अंक गुण दर्शवितात.

(3) ज्या क्रमाने उमेदवाराने ऐच्छिक प्रश्न सोडविलेले असतात, त्या क्रमाने अपेक्षित प्रश्न संख्ये इतक्या प्रश्नांची उत्तरे फक्त तपासली जातील व उर्वरित प्रश्नांची उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.

(4) तर्कसंगत, संक्षिप्त आणि परिणामकारक लिखाणास यथोचित गुण देण्यात येतील.

(5) उत्तरपुस्तिकेच्या आतील भागात कोठेही उमेदवाराने बैठक क्रमांक, स्वतःचे किंवा इतरांचे नाव, पत्ता किंवा आपली ओळख देणारे चिन्ह नमूद करू नये अन्यथा तो शिक्षेस पात्र ठरेल.

गुण

1. पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर सुमारे 500 शब्दांचा निबंध लिहा :

30

- (1) वृद्धाश्रमाची आवश्यकता.
- (2) एक पावसाळी रात्र.
- (3) हुतात्मा स्मारके बोलू लागली तर.
- (4) माझी महत्त्वाकांक्षा.
- (5) विद्यार्थ्यांच्या आत्महत्या.

2. (अ) पुढे दिलेल्या माहितीच्या आधारे सुमारे शंभर शब्दात अर्ज लिहा :

10

- (i) सर्वेश गोसावी यास बारावीच्या परीक्षेत 91% मार्क्स मिळाले आहेत. त्याला अभियांत्रिकी मध्ये करिअर करावयाचे आहे. घरची आर्थिक परिस्थिती कमकुवत असल्यामुळे 'प्रोग्रेस अभियांत्रिकी महाविद्यालय, पुणे' येथील प्राचार्यांना फी मध्ये सवलत मिळण्याविषयी अर्ज लिहा.

किंवा

(ii) पुढे दिलेल्या माहितीच्या आधारे सुमारे शंभर शब्दात तक्रार पत्र लिहा :

जळगाव शहरातील अशोकनगर परिसरात असणाऱ्या मंदिरातील ध्वनिक्षेपकामुळे होणाऱ्या त्रासाबद्दल नागरिक सौ. मुक्ता आंभरे यांनी नगराध्यक्ष मा. श्री. प्रशांत सरोदे यांच्या नावे पाठवलेले तक्रार पत्र लिहा.

P.T.O.

SEAL

(ब) पुढे दिलेल्या माहितीच्या आधारे सुमारे शंभर शब्दापर्यंत सभेचा अहवाल लिहा :

10

2020 प्रतिभा नागरी पतसंस्थेच्या संचालक मंडळाची वार्षिक सर्वसाधारण सभा दि. 12.6.10 रोजी संपन्न झाली. त्या सभेचा अहवाल लिहा.

किंवा

(ii) तुळजाराम चतुरचंद कॉलेज, बारामती यांच्या स्नेहसंमेलन मंडळाची सभा शुक्रवार दि. 22.2.2010 रोजी संध्याकाळी पाच वाजता घेण्यात आली. या सभेचा वृत्तांत लिहा.

(क) (i) पुढे दिलेल्या माहितीच्या आधारे मुलाखतीच्या वेळी झालेला संवाद सुमारे शंभर शब्दात लिहा :

10

दुष्काळामुळे शेतीसाठी पाण्याची टंचाई निर्माण झाली. या पार्श्वभूमीवर जलसंपदा मंत्री मा. अजित पवार यांची श्री. शरद पाटील यांनी घेतलेली मुलाखत संवादरूपाने लिहा.

किंवा

(ii) पुढे दिलेल्या माहितीच्या आधारे पत्रकारपरिषदेच्या वृत्तांत प्रश्नोत्तर स्वरूपात शंभर शब्दात लिहा : वीज कपात नियमित वेळेतच व्हावी यासाठी व्यापारी संघाचे अध्यक्ष श्री. भालचंद्र यांनी पनवेल येथे घेतलेल्या पत्रकारपरिषदेचा वृत्तांत प्रश्नोत्तर स्वरूपात लिहा.

3. (अ) पुढे दिलेल्या माहितीच्या आधारे 'निमंत्रण पत्रिका' तयार करा :

10

समाजकल्याण विभाग, पुणे यांनी नव्याने बांधलेल्या माणिकबाग, पुणे येथील महिला वसतिगृहाचे उद्घाटन मा. सौ. सुप्रिया सुळे यांच्या हस्ते दि. 7.8.2010 रोजी सकाळी 10 वाजता होणार आहे. या कार्यक्रमाची निमंत्रणपत्रिका तयार करा.

किंवा

पुढे दिलेल्या माहितीच्या आधारे 'कार्यक्रम पत्रिका' तयार करा. आटपाडी कॉलेज, आटपाडी या महाविद्यालयाचा वार्षिक पारितोषिक वितरण समारंभ सुप्रसिद्ध लेखक-समीक्षक शिरीष चौधरी यांच्या हस्ते होणार आहे. अध्यक्ष आमदार दिनानाथ खडके. कार्यक्रम पत्रिका तयार करा.

(ब) पुढे दिलेल्या माहितीच्या आधारे 'शुभेच्छापत्र' तयार करा :

10

कैवल्य महाजन यांच्या चित्रांचे प्रदर्शन विवेकानंद हॉल, जळगाव येथे भरणार आहे. चिराग दगडे या त्याच्या मित्राला शुभेच्छापत्र पाठवायचे आहे. ते तयार करा. (सुमारे पन्नास शब्दात)

किंवा

पुढे दिलेल्या माहितीच्या आधारे पन्नास शब्दांचे 'अभिनंदनपर पत्र' लिहा :

व्यवस्थापन अभ्यासक्रमाच्या परीक्षेत प्रथम क्रमांक मिळवल्या व त्याबद्दल अक्षय यास त्याची मैत्रिण सल्मा हिच्या नावे अभिनंदन करणारे पत्र लिहा.

- (क) पुढे दिलेल्या माहितीच्या आधारे प्रसारमाध्यमासाठी आवाहनाचा मजकूर सुमारे शंभर शब्दात लिहा : 10
अंकूर स्वयं सेवी संघटनेने सुरु केलेल्या अनाथ बालकाश्रमासाठी सर्व प्रकारच्या मदतीसाठी आवाहनाचा मजकूर तयार करा.

किंवा

पुढे दिलेल्या माहितीच्या आधारे प्रसारमाध्यमासाठी सुमारे शंभर शब्दात निवेदन तयार करा :
नाशिक शहरात डेंग्यूची साथ सुरु झाल्यामुळे नाशिक महानगरपालिकेने डेंग्यूची लक्षणे दिसणाऱ्या नागरिकांची मोफत तपासणी ठेवली आहे. संपर्क श्री. अतुल पेंगल, आरोग्य अधिकारी, नाशिक.

4. (अ) खालील दोहोंपैकी एका विषयावर औपचारिक भाषणाचा मजकूर सुमारे शंभर शब्दात लिहा : 10
(i) विजय घोरपडे महाविद्यालयातून निवृत्त झाले. त्यांच्या निरोपसमारंभ प्रसंगी केलेले भाषण.
(ii) पुष्परचना स्पर्धेत प्रथम क्रमांक मिळाल्यानिमित्त आयोजित सत्कार समारंभात केलेले भाषण.

- (ब) खालील दोहोंपैकी एका माहितीच्या आधारे दोन व्यक्तीतील संवाद सुमारे शंभर शब्दात लिहा : 10
(i) पुणे शहरातील प्रदूषण.
(ii) वाढती महागाई.

- (क) खालील दोहोंपैकी एका विषयावर झालेल्या गटचर्चेचा संवादात्मक मजकूर सुमारे शंभर शब्दात लिहा : 10
(i) कुटुंबकल्याण.
(ii) बी-बियाणांची कमतरता.

5. (अ) पुढे दिलेल्या दोन इंग्रजी उतान्यांपैकी एका उतान्याचे सरळ, सोप्या मराठीत भाषांतर करा : 10
उतारा (i)

One day the king saw a poor man working in the field. It was very cold day, but the man had very few clothes on. He was singing merrily while he was working. The king went to him and said, "Don't you feel cold in this weather?" The man replied, "No, I don't feel the cold. You see that I have to work very hard that makes me warm." Then the king said to him, "You seem to be very happy. Are you really happy?" The man replied "Of course, I am. I have no time to be unhappy."

P.T.O.

उतारा (ii)

Rama, a little goat herd, some three hundred years ago lived among the wild lonely hills of the Western Ghats. One day he had taken the goats of his master to the steepest side of a hill but on returning he found that one was missing. Taking home the goats, he again came to the hill-side in search of the lost goat. He feared the leopards and the snakes, but feared more the punishment from his master and uncle, with whom he was living after the death of his parents. He went to the rocky side by crawling to see if the goat was lying anywhere hurt, but just then he heard the humming of the bees which when roused were more dangerous than the leopards or the snakes. He then through fear of them crept back of finding a hole in the rock crept in and slept.

(ब) पुढे दिलेल्या उताऱ्याचा आशय सरळ, सोप्या सुमारे शंभर शब्दात लिहा :

10

ग्वाल्हेरमध्ये स्त्रिया असूर्यस्पर्शा होत्या. संभावित स्त्री रस्त्यात सहसा आढळायची नाही. सभांत कधी औषधाला स्त्री दिसायची नाही. स्त्रिया नाटकाला जात, परंतु वर माडीवर पडद्यात बसत. बड्यांच्या स्त्रियांच्या गाड्यांना चिकाचे पडदे लावलेले असत. पुढे मोटारी आल्या तेव्हा त्याही पडदानशीन झाल्या. गरिबांच्या स्त्रिया रस्त्याने जाताना मळकट पांढरा बुरखा घेत.

ग्वाल्हेरच्या मराठ्यांना दररोज मटन लागे आणि तेही दोन्हीवेळा. शाकभाज्या आणि मटन सारे तुपातले. फुलके गरमागरम ताटात पडायचे. त्यांना तूप लावीत नसत. स्वयंपाकी फुलके करण्यात इतके पटाईत होते की तीनचार माणसे जेवण्याला बसली तर त्यांनी एक फुलका संपवला न संपवला तोच त्यांच्या ताटात दुसरा फुलका टाकत.

पुरुषांच्या जीवनात गोषाच्या चालीमुळे घरगुती स्त्रियांना फारसे स्थान नसले तरी कलावंत स्त्रिया ती पोकळी भरून काढीत. गाण्याचे जलसे हमेशा मनावले जात. मजलसी झडत. होळीच्या जल्लोषात तर गाण्याचा पाऊस पडे. लांबलांबच्या गाणारणी हजरी देऊन जायच्या. गाण्याला आणि पिण्याला ऊत यायचा. इतर प्रसंगी हुक्की आली म्हणजे आज सिनेमाला जातात, तितक्या सहजपणे रसिक लोक दिवसाढवळ्या एखाद्या चांगल्या गाणारणीची माडी चढायचे; दोन चिजा ऐकायचे, पट्टी खायचे, तबकात एखाददुसरी नोट ठेवायचे आणि रुकसत घ्यायचे. त्या बाया ओळखीच्या असायच्या. कधी कधी घरातील मंडळींच्यासुद्धा. भेट झाली म्हणजे थडामस्करी, संवाद, सवालजबाब व्हायचा. बडा मजा यायचा. तृप्त मनाने पुरुष घरी जायचे आणि नोकराने वाढलेले फुलके खायचे.

ग्वाल्हेर ही गंधर्वनगरी होती. भारताची व्हिएन्ना होती. गाणे चारचौघा तज्ञांच्या गण्यातच बंदिस्त नव्हते ; पोरामोरांपर्यंत पोचले होते. घोघर पाणी भरत होते. गानकळा रात्रीबेरात्री भटकणाऱ्या कलंदरांच्या संगे मोकळी हिंडत होती. तुमचा ताल चुकला किंवा तुम्ही बद्दसूर झालात तर रस्त्याने जाणारे एखादे पोर घरात शिरायचे, तुमची कानउघाडणी करायचे आणि निघून जायचे. असले अपराध ग्वाल्हेरने कधीच पोटात घातले नाहीत.

6. (अ) पुढे दिलेला उतारा वाचून $1/3$ शब्दात सारांशलेखन करा व त्यास योग्य शीर्षक द्या :

मानवी समूहाला उच्चतर अवस्थेप्रत नेण्यासाठी कोणती जीवनमूल्ये स्वीकारली पाहिजेत हा एक वादग्रस्त प्रश्न आहे. या संदर्भात वेगवेगळ्या धर्मांच्या वेगवेगळ्या भूमिका असू शकतात. तसेच समाजसुधारकांच्याही वेगवेगळ्या भूमिका असू शकतात. याशिवाय त्या त्या मानवसमूहात परंपरेने चालत आलेलीही काही मूल्ये असू शकतात. अर्थात ही जीवनमूल्ये सर्वकाळ सारखीच असतात असेही नाही. काळानुसार, अर्थव्यवस्थेनुसार आणि बदलणाऱ्या जीवनानुसार या मूल्यांमध्ये बदल होत असतो. उदा: अनेक पती असणे ही भारतात अस्तित्वात असलेली गोष्ट होती. तसेच बहुपत्नीत्वही भारतामध्ये अगदी कालपरवापर्यंत होते हे ही आपणास माहित आहे. याचा अर्थ असा की, विवाह विषयक नीतिमत्ता आणि त्यासंबंधीची मूल्ये बदलत गेलेली आहेत असे दिसते. असे असले तरी, व्यक्ती आणि समूह यांच्या विकासासाठी काही सर्वसमावेशक मूल्यांचा स्वीकार केला जातो. मानव संस्कृतीचा जसजसा विकास होत गेला, तसतशी काही मूल्ये स्वीकारणीय आहेत, या निर्णयाप्रत माणूस येऊन पोचला आहे. सर्व माणसे सारखीच आहेत, त्यात कोणी श्रेष्ठ नाही, कोणी कनिष्ठ नाही; असे भेद आपल्या हितसंबंधाच्या रक्षणासाठी माणसांनीच निर्माण केले आहेत ही गोष्ट आता जगभर मान्य झालेली आहे. प्रत्यक्ष वर्तनात ती किती प्रमाणात वापरली जाते हा संशोधनाचा प्रश्न असला तरी तत्त्वतः ही गोष्ट आज सर्वमान्य झालेली दिसते. याचा अर्थ असा की काही जीवनमूल्ये ही व्यापक समष्टीला आपल्या कवेत घेण्याचा प्रयत्न करीत असतात. आणि म्हणूनच ती महत्त्वाची ठरतात. स्वातंत्र्य, बंधुता, सामाजिक न्याय यासारखी जीवनमूल्येही मूलतः समतेच्या प्रभावातूनच निर्माण झाली आहेत. या सगळ्यांचा अर्थ असा की, जीवनाच्या सर्वांगीण विकासाला उपयुक्त ठरणारी, सर्व प्रकारच्या बंधनातून आणि शोषणातून मुक्त करणारी जी मूल्ये असतात ती महत्त्वाची ठरतात. अशा मूल्यांचा स्वीकार जीवनाच्या सर्व स्तरांवर जेव्हा होऊ लागतो, तेव्हा साहित्याचे क्षेत्रही त्यापासून अलिप्त राहू शकत नाही. ललित लेखकही आपल्याला जमेल तशा पद्धतीने या मूल्यांना सामोरा जाण्याचा प्रयत्न करीत असतो. लालित्यनिर्मितीचे आपले अवधान सांभाळत सांभाळतच त्याला पुढे जावे लागते. हे करताना त्याच्या मनात कोणती जीवनमूल्ये आहेत, हे स्पष्ट होत जाते. कधी तो ही जीवनमूल्ये खुल्या दिलाने स्वीकारतो आहे असे दिसते, तर कधी तो परंपरेशी आणि परंपरेला मान्य असणाऱ्या मूल्यांशी तडजोडी करण्यामध्ये क्वचित भोवतालचे सामाजिक पर्यावरण कारण असू शकते, त्याप्रमाणेच स्वीकारलेल्या मूल्यांचे नीट आकलन न होणे, हे ही कारण असू शकेल. अर्थात परंपरेशी तडजोडी करण्याचे काही लौकिक लाभही असू शकतात. समाजमान्यता आणि समीक्षकमान्यता मिळण्यासाठी या तडजोडींचा उपयोग होऊ शकतो.

P.T.O.

(ब) पुढे दिलेला उतारा वाचून त्यावरील प्रश्नांची उत्तरे लिहा :

ह्या कादंबरीचं एक कलाकृती म्हणून प्रमुख वैशिष्ट्य असं होतं की ती जवळजवळ संपूर्णपणे प्रत्यक्ष घडलेल्या घटनांवर आधारलेली होती. काल्पनिक पात्र व काल्पनिक प्रसंग यांना तिच्यात, काही किरकोळ अपवाद वगळता, स्थान नव्हतं. कलात्मक परिणाम साधण्यासाठी प्रत्यक्षात होऊन गेलेल्या किरकोळ अपवाद वगळता, स्थान नव्हत. कलात्मक परिणाम साधण्यासाठी प्रत्यक्षात होऊन गेलेल्या माणसांच्या जीवनात फेरफार करण्याचे प्रकार तेव्हा नावाजलेले कलावंत करीत होते. एखादा मनुष्य प्रत्यक्षात जसा होता, तो जसं जीवन जगला तसं त्याचं चित्रण करणं ही लेखकाची नैतिक जबाबदारी आहे. ती पार पाडू नही त्याच्या जीवनातून कलात्मक घाट निर्माण करणं हेच कलावंताला मोठं आव्हान आहे आणि त्याने ते स्वीकारलं पाहिजे. यातच त्याच्या कलात्मक ताकदीची कसोटी आहे. ही भूमिका नीट लक्षात घेतली जाणार नाही. आणि 'दुर्दम्य' ही कादंबरी नसून ते ललित चरित्र आहे अशी टीका होण्याची शक्यता होती. टिळक हे सनातनी आणि म्हणून पुरोगामी होते अशी त्यांची प्रतिमा महाराष्ट्रात निर्माण केली गेली होती. ब्रिटीश सरकारनं त्यांना केवळ ब्राम्हणांचे पुढारी ठरवायचा पद्धतशीर प्रयत्न केला होता. या प्रयत्नांना टिळकांविषयी आकस मनात बाळगणाऱ्या मवाळांनी त्या सरकारला मनःपूर्वक साथ दिली होती. नंतर गांधीजींचे अनुयायी आणि टिळकांचे अनुयायी यांच्यातल्या भांडणात टिळकांवर प्रतिगामित्वाचा शिक्का प्रत्यक्षपणे आणि अप्रत्यक्षपणे पुन्हा पुन्हा मारला गेला होता. हा वारसा अलिकडचे तथाकथित पुरोगामी मोठ्या उत्साहाने चालवत होते. जातीयतेच वीष महाराष्ट्राच्या समाजजीवनात सतत काळवत राहणं हे पुरोगाम्यांचं आद्य कर्तव्य आहे अशी त्यांची ठाम समजूत होती. विचारवंतदेखील समाजसुधारणेच्या बाबतीत आगरकरांची भूमिका बरोबर, टिळकांची चूक असं मानत होते. प्रत्यक्षात टिळकांबद्दल वाचन व सखोल मनन करण्यापूर्वी माझंही मत त्यांच्या सारखंच होतं. टिळकांच्या जीवनाचा अभ्यास केल्यावर हे मत चुकीचं आहे, टिळकांवर अन्याय करणारं आहे असं आढळून आले. टिळकांचं जीवन रेखाटताना हीच माझी भूमिका साहजिकच व्यक्त झाली होती. त्याबरोबरच आगरकरांवर अन्याय होऊ नये अशीही काळजी मी घेतली होती. त्याचप्रमाणे सामाजिक बाबतीत टिळक नको तितके जपून वागत होते, बेताबातानं पावलं टाकीत होते असही मी दाखवलं होतं. विठ्ठल रामजी शिंद्यांबरोबरची त्यांची संभाषण व केळकर, खापर्डे इत्यादी मंडळींचे त्यांच्याशी असलेले या बाबतीतले मतभेद यांचं चित्रण करून मी हे दाखवून दिलं होतं.

- (i) प्रस्तुत उताऱ्यातील वर्णित कादंबरीचे प्रमुख वैशिष्ट्य कोणते ?
- (ii) कलावंताच्या कलात्मक ताकदीच्या कसोटीविषयी लेखकाची भूमिका कोणती ?
- (iii) टिळक प्रतिगामी आहेत अशी प्रतिमा का निर्माण झाली ?
- (iv) पुरोगाम्यांचे कर्तव्य कोणते असे लेखकाचे मत आहे ?
- (v) सामाजिक बाबतीत टिळक जपून वागत हे कशाच्या साहाय्याने दाखवले ?

7. (अ) पुढील शब्दांच्या जाती ओळखा. (कोणत्याही पाच) :

- (i) दररोज
- (ii) पाटीलकी
- (iii) आम्ही
- (iv) नंदनवन
- (v) गोड
- (vi) रडलो
- (vii) हाताळतो.

(ब) पुढील शब्दांची कंसात दर्शविल्याप्रमाणे रूपे लिहा. (कोणतेही पाच) :

- (i) पंढरपूर
- (ii) उनाड
- (iii) रस
- (iv) सांज
- (v) फस
- (vi) हात
- (vii) आण.

(क) पुढील वाक्यांचे कंसातील सूचनेप्रमाणे वाक्यात रूपांतर करा. (कोणतेही पाच) :

- (i) पुष्कळ वर्षे झाली. मी सहलीला गेलो होतो. (केवल वाक्य करा)
- (ii) उद्या पगार मिळेल. मी तुला खेळणी घेईन. (मिश्र वाक्य करा)
- (iii) मला काम असल्यामुळे तुझ्याकडे येऊ शकणार नाही. (संयुक्त वाक्य करा)
- (iv) तुमच्याकडे येणे आम्हाला सोईचे नाही. (होकारार्थी करा)
- (v) त्याने खूप खटपट केली. अजून त्याला नोकरी मिळालेली नाही. (संयुक्त वाक्य करा)
- (vi) मला गोड पदार्थ खायला खूप आवडतात. (नकारार्थी करा)
- (vii) तू पुस्तक विसरून आलास. मी ते आणले आहे. (मिश्र वाक्य करा)

(ड) पुढील वाक्यांचे काळ ओळखा. (कोणतेही पाच) :

- (i) तो नेहमी मंदिरात जात असतो.
- (ii) मी पेपर दिला असेल.
- (iii) मी पुस्तक वाचतो.
- (iv) आजी आता झोपल्या असतील.
- (v) त्यांनी काशीयात्रा केली आहे.
- (vi) शिवाजी महाराजांनी स्वराज्याची स्थापना केली.
- (vii) उद्या आमचा निकाल कळणार आहे.

5

P.T.O.

8. (अ) खालील वाक्यांचे कंसातील सूचनेप्रमाणे रूपांतर करा. (कोणतेही पाच) :

5

- (i) तू का हसतोस ? (भूतकाळ करा)
- (ii) अमरने ही कादंबरी वाचली आहे. (अपूर्ण वर्तमानकाळ करा)
- (iii) या वर्षी मी खूप अभ्यास केला. (पूर्ण भविष्यकाळ करा)
- (iv) मी दररोज व्यायाम करतो. (भूतकाळ करा)
- (v) ती नेहमी उशीरा येते. (काळ ओळखा)
- (vi) मी चित्रपट पाहतो. (रीति वर्तमानकाळ करा)
- (vii) आज काय तो निर्णय कळेल. (काळ ओळखा)

(ब) खालील वाक्प्रचारांचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा. (कोणतेही तीन) :

3

- (i) उजेड पाडणे
- (ii) जिवाची उलघाल होणे
- (iii) गळ्यातला ताईत
- (iv) पोबारा करणे
- (v) राम नसणे.

(क) खालील म्हणींचा अर्थ सांगून वाक्यात उपयोग करा. (कोणतेही तीन) :

3

- (i) पळसाला पाने तीनच.
- (ii) बळी तो कान पिळी.
- (iii) गर्जेल तो पडेल काय ?
- (iv) बुडत्याचा पाय खोलात.
- (v) शितावरून भाताची परीक्षा.

(ड) खालील इंग्रजी पारिभाषिक शब्दांना पर्यायी मराठी शब्द द्या. (कोणतेही चार) :

4

- (i) Approval
- (ii) Bargain
- (iii) Distributor
- (iv) Media
- (v) Conference
- (vi) Grant.